שהכן גובה. בשטר מן היתומין בשבועת יורשין כשאין לו עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע ושלא בשבועה כשיש עדים שאמר האב בשעת מיתתו כו׳: **כרכן שמעון בן גמליאל.** דתנינתין והאב אילו היה קיים לא היה נאמן אלא בשבועה ומדקתני והאב אינו גובה אלא בשבועה על כרחך היכי דמי דמית לוה בחיי מלוה וקתני הכן גובה בשבועה אלמא אדם מוריש שבועה: **בית שמאי היא.** במסכת שבועות פרק אלו דברים ושומרת יבם דקתני מת בעלה עד שלא שתתה נוטלת כתובתה ולא שותה דבעינן והביא האיש את אשתו וגו׳ [במדבר ה] וליכא אע״ג דשמא זיגתה גובה מספק דקסבר מי שהנכסים משועבדים לו ידו על העליונה והנכסים בחזקת בעל השטר עומדין כאילו הוא גבוי ועומד לפיכך הוא גובה מספק שאינה באה להוציא מהם שתהא הראיה עליה להביא אלא הם באים להוציא ממנה ולכוותה גבי מת לוה בחיי מלוה נמי ואע״ג דתקון רבנן שלא יפרע אלא בשבועה ממון גמור הוא להוריש לבניו: **איכפלי ואתאי כל הני פרסי.** טרחתי ובאתי לבא ממקומי לכאן לעקור לדרב ושמואל: **הכו דלא לוסיף עלה.** הזמינו עצמכם שלא ללמוד ממנה במקום אחר הם אמרוה בשבועה הבא ליפרע מנכסי יתומים שאינו מוריש אותה לבניו אם מת לוה בחיי מלוה אל תלמדו ממנה הממויב שבועה אחרת ומפרש הש״ס כגון הא דאמר רב פפא הפוגם שטרו שהודה בב״ד שנתקבל קלת ותבן לא יפרע את השאר אלא בשבועה ואם מת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין ולא עבדינן בה כרב ושמואל דאמרי אין אדם מוריש שבועה לבניו: **הוא דשכיב ושבק ערבא.** דאוכן הלוה לשמעון על ידי ערב ובשטר ומת לוה בחיי מלוה ונתחייב מלוה שבועה ואחר כך מת מלוה ובאו יתומין ליפרע מן הערב: **דלא לוסיף עלה הוא.** שהם אמרוה ביתומים הנפרעים מן היתומים ובאן נפרעין מן הערב: **כאר יתמי.** דלוה אזיל והוה ליה כיתומין מיתומין: **הוא.** דמת לוה בחיי מלוה ואח״כ מת מלוה אלא בנים ושבק אחיו ליורשו ואחיו הוציא השטר על יתמי לוה: **דלא לוסיף עלה הוא.** שאמרוה ביתומין מן היתומין וזה לא יתום הוא: **הא׳ שטרא דיתמי.** דמת לוה בחיי מלוה: **לא מקרע קרעינן ליה.** שמא יבאו לפני דיין שידון כר׳ אלעזר דאמר לעיל [ע״א] יורשין נשבעין ונוטלין:

ז) **מתני׳ שלא בטענה.** משמע שאין אדם מודעו לוס. בגמ׳ פריך אמו בשופטני עסקינן: **השותפין והאריסין.** בגמ׳ מפרש מאי שנא הני: **והאפוטרופין.** שנתעסקו בממון אדם להכניס ולהוציא ולשאת ולתן אבל בנכסי יתומין פלוגתא דתנאי היא במסכת גיטין בהנזקין (דף נג.): **והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית.** שהוציאה בעלה מנוות אי שמיה אפוטרופ׳ לעסוק בנכסיו: **וכן הבית.** אחד מן האחין שנתעסק בנכסים משמת אביהם: **חלקו.** ולא השביעו בשעת חלוקה: **נתגלגלה לו שבועה.** עליהן אחרי כן מגלגלין גם את זו עליו: **והשביעה משמעת את השבועה.** לאו אהך שבועה דשותפות קאי דאין שביעית משמעת שותפות ולא שבועתה אלא מלוה ושבועתה: **גמ׳ בטענה שמא.** שטענו שמא עכבת משלי: **מאי שנא הני.** שהטילו עליהם שבועה בטענת שמא: **משום דמורו כה התירא.** לעצמם לפי שטרתו בנכסים: **שיש טענה ביניהם שהי כסף.** שזה טענו שמא עכבת משלי שהי כסף וזה מודה לו במקצת דקרובה היא לשבועה דאורייתא אלא שטענת שמא היא: **והתני רבי חייא לסיועיה לרב.** בפרק שבועת הדיינין (לעיל ד׳ מ.) דאמר כפירת טענה שהי כסף לגבי פרוטה של הודאה: **מהו לגלגל.** שבועת האריסין שחלקו על ידי שבועה דרבנן כגון שבועת היסת או של נשבעין ונוטלין דתקנתא בעלמא נינהו: **ולמולאי שביעית נעשה לו שותף.** אין מגלגלין עליו שבועת הלואה דערב שביעית אם כפר בכל דשביעית שעברה עליו שמטתה: **הא שאר שני שבוע מגלגלין.** שבועת הלואה שאין [בה] הודאה אבו שבועת השותפין אלמא מגלגלין דרבנן. וכשנשמע זו בימי התנאים עדיין לא תיקנו שבועת היסת כי בימי רב נחמן תיקנוה: **לא קימא כו׳.** דאף בשאר שני שבוע נמי אין מגלגלין על ידי שבועת שותפין דרבנן והאי דנקט שביעית לאו לאפוקי שאר שני שבוע אלא אימא הא נעשה לו שותפות ערב שביעית וחלקו ובמולאי שביעית לוה הימנו ונתחייב לו עליה שבועה דאורייתא כגון בהולאה במקצת מגלגלין ואשמועינן שאין שביעית משמטת שבועת השותפין ולא שותפות אלא הלואה דכתיב (דברים טו) שמוט כל בעל משה ידו: לכל

ח) **שאמר** האב כו׳. ות״ק סבר דאפי׳ הכי אין נוטלין אלא בשבועה דשמא להשביע את בניו אמר כן כדי לאתשוביהו: **דמורו** בה התירא. פסק ר״ת דבמלוה למחצית שכר אין יכול להשביעו דכיון דלוקח שכר עמלו לא מורי התירא: לכל

שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה היכי דמי דמת לוה בחיי מלוה וקתני שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה בשבועה שבועת יורשין שלא בשבועה כרשב״ג אמר רב יוסף הא מני ט״בית שמאי היא דאמרי ט) שטר העומד לגבות כגבוי דמי איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו ליה ליתי מר נעקרא להא דרב ושמואל אמר להו איכפלי ואתאי כל הני פרסי למעקרא להא דרב ושמואל אלא הבו דלא לוסיף עלה כגון מאי דאמר רב פפא י״הפוגם את שטרו ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין ההוא דשכיב ושבק ערבא סבר רב פפא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא יא״אטו ערבא לאו בתר יתמי אזיל ההוא דשכיב ושבק אחא סבר רמי בר חמא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא אמר ליה רבא יב״מה לי שלא פקדני אבא ומה לי שלא פקדני אחי אמר רב חמא יג״השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ושמואל ולא כרבי אלעזר יד״האי דיינא דעבד כרב ושמואל עבד דעבד כרבי אלעזר עבד אמר רב פפא טו״האי שטרא דיתמי לא מקרע קרעינן ליה ולא אגבויי מגבינן ביה אגבויי לא מגבינן ביה דלמא סבירא לן כרב ושמואל ומקרע לא קרעינן ליה דהאי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד ההוא דיינא דעבד כרבי אלעזר הוה צורבא מרבנן במתיתה אמר ליה יז״אייתינה איגרתא ממערבא דלית הלכתא כרבי אלעזר אמר ליה יח״לכי תייתי אתא לקמיה דרב חמא א״ל האי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד: **ואלו נשבעין:** אטו יט״בשופטני עסקינן הכי קאמר כ״ואלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא השותפין והאריסין כא״תנא בן בית שאמרו לא שנכנס ויוצא ברגליו אלא מכנים לו פועלין ומוציא לו פועלין מכנים לו פירות ומוציא לו פירות ומאי שנא הני משום דמורו בה התירא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן כב״והוא שיש טענה בינייהו שתי כסף כמאן כשמואל והתני רבי חייא כג״לסיועיה לרב אימא כד״כפירת טענה כרב: חלקו השותפין והאריסין: איבעיא להו מהו לגלגל בדרבנן ת״ש לוה הימנו ערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או ארים אין מגלגלין טעמא דלוה הימנו ערב שביעית דאתיא שביעית אפקעתיה הא שאר שני שבוע מגלגלין לא תימא הא שאר שני שבוע מגלגלין אלא אימא נעשה לו שותף או ארים ערב שביעית ולמוצאי שביעית לוה הימנו מגלגלין הא בהדיא קתני לה נעשה לו שותף או ארים ערב שביעית ולמוצאי שביעית לוה הימנו מגלגלין ש״מ כ״מגלגלין בדרבנן ש״מ אמר רב הונא לכל

ט) **מתני׳ שלא בטענה.** משמע שאין אדם מודעו לוס. בגמ׳ פריך אמו בשופטני עסקינן: **השותפין והאריסין.** בגמ׳ מפרש מאי שנא הני: **והאפוטרופין.** שנתעסקו בממון אדם להכניס ולהוציא ולשאת ולתן אבל בנכסי יתומין פלוגתא דתנאי היא במסכת גיטין בהנזקין (דף נג.): **והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית.** שהוציאה בעלה מנוות אי שמיה אפוטרופ׳ לעסוק בנכסיו: **וכן הבית.** אחד מן האחין שנתעסק בנכסים משמת אביהם: **חלקו.** ולא השביעו בשעת חלוקה: **נתגלגלה לו שבועה.** עליהן אחרי כן מגלגלין גם את זו עליו: **והשביעה משמעת את השבועה.** לאו אהך שבועה דשותפות קאי דאין שביעית משמעת שותפות ולא שבועתה אלא מלוה ושבועתה: **גמ׳ בטענה שמא.** שטענו שמא עכבת משלי: **מאי שנא הני.** שהטילו עליהם שבועה בטענת שמא: **משום דמורו כה התירא.** לעצמם לפי שטרתו בנכסים: **שיש טענה ביניהם שהי כסף.** שזה טענו שמא עכבת משלי שהי כסף וזה מודה לו במקצת דקרובה היא לשבועה דאורייתא אלא שטענת שמא היא: **והתני רבי חייא לסיועיה לרב.** בפרק שבועת הדיינין (לעיל ד׳ מ.) דאמר כפירת טענה שהי כסף לגבי פרוטה של הודאה: **מהו לגלגל.** שבועת האריסין שחלקו על ידי שבועה דרבנן כגון שבועת היסת או של נשבעין ונוטלין דתקנתא בעלמא נינהו: **ולמולאי שביעית נעשה לו שותף.** אין מגלגלין עליו שבועת הלואה דערב שביעית אם כפר בכל דשביעית שעברה עליו שמטתה: **הא שאר שני שבוע מגלגלין.** שבועת הלואה שאין [בה] הודאה אבו שבועת השותפין אלמא מגלגלין דרבנן. וכשנשמע זו בימי התנאים עדיין לא תיקנו שבועת היסת כי בימי רב נחמן תיקנוה: **לא קימא כו׳.** דאף בשאר שני שבוע נמי אין מגלגלין על ידי שבועת שותפין דרבנן והאי דנקט שביעית לאו לאפוקי שאר שני שבוע אלא אימא הא נעשה לו שותפות ערב שביעית וחלקו ובמולאי שביעית לוה הימנו ונתחייב לו עליה שבועה דאורייתא כגון בהולאה במקצת מגלגלין ואשמועינן שאין שביעית משמטת שבועת השותפין ולא שותפות אלא הלואה דכתיב (דברים טו) שמוט כל בעל משה ידו: לכל

ביתמי לוה ומלוה בלבד אבל אי ירתי ליה אחי למלוה או ללוה או איכא ערבא לא. ונדחו דברי רב פפא ואיתוקמא דברי רב ושמואל בשמת לוה בחיי מלוה לא שנא ירתי ליה בני ולא שנא ירתי ליה אחי הדין אחד. ואסיקנא כיון דלא אתמר הלכתא בהדיא כרב ושמואל ולא כר׳ אלעזר דיינא דעבד כרב ושמואל עבד דיינא דעבד כר׳ אלעזר עבד: כתב רבינו האי גאון זצ״ל מנהג הראשונים מאחרי סתימת התלמוד לדון כרב ושמואל שאין אדם מוריש שבועתו לבניו ופירש בהלכות פסוק דינא דאיפסיק במעמד רבנן כסדר הזה ואנחנו ככה מנהגנו לדון כרב ושמואל ואע״ג דאמר רב חמא דיינא דעבד כר׳ אלעזר עבד לא משנחינן בהאי סברא אלא שדעתנו כדעת ראשונים לעשות כרב ושמואל שאין אדם מוריש שבועה לבניו: אמר רב פפא שטרא דיתמי לא קרעי ליה עד דגדלי יתמי דלמא משכחי דיינא דעבד כר׳ אלעזר ולא גבינן ליה משום דא דרב ושמואל. ההוא דיינא דעבד כר׳ אלעזר א״ל ההוא צורבא מרבנן אנא אזלנא ומייתינא איגרתא ממערבא דלית הלכתא כר׳ אלעזר א״ל לכי תייתי: **ירושלמי** רב אמר מת הלוה והמלוה נשבע ליורשיו ואפילו מת מלוה יורשי

לו פירות ומוציא לו פירות א״ל מה אתה טוענני רצוני שתשבע לי חייב. ואם חלקו הללו כולן לא. ומאי שנא הני דרמו רבנן שבועה עלייהו משום דמורו היתירא לנפשיהו. כלומר כיון שאנו נושאין ונותנין ומשמשין לו מותר לנו ליהנות מממונו הלכך רמו עליהו שבועה כי היכי דלירתקו: אמר רב נחמן והוא שיש ביניהן כפירת טענה שתי כסף כרב דקי״ל כותיה דרב. ג) ולא קשיא שבועת יורשים דהיא טענת שמא. דהא משום שבאין ליפרע מן היתומין נשבעין שבועת יורשין ונפרעין מן היתומין האריסין אין יכול להשביעו. נתגלגלה לו שבועה במקום אחר מגלגלין עליו את הכל: איבעיא להו מהו לגלגל בשבועה דרבנן) ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או אריס [ונתחייב שבועה דרבנן] אין מגלגלין. ודייקינן מינה טעמא דלוה הימנו ערב שביעית דאתאי שביעית אפקעתה לשבועה. כדתנן ותשביעית משמטת את השבועה הא שאר שני שבוע מגלגלים ש״מ מגלגלין שבועה דרבנן. ודחינן לא תימא הא שאר שני שבוע מגלגלין דמגלגלין שבועה דרבנן בשבועה אלא אימא נעשה לו שותף כו׳. ואמרינן הא בהדיא קתני לה נעשה לו

ז) עין כרי״ף ורא״ש סי׳ י״ט. ח) ר״ל אע״פ עוד שבועה אחריתא דנשבעין ע״י טענת שמא.

עין משפט נר מצוה

נב א מיי׳ פי״ז מהל׳ מלוה הל׳ ה סמג עשין לד טוש״ע מ״מ סי׳ קח סעיף יד וכמ״ד סד סעיף ה:

נג ב ג ד ה מיי׳ שם הל׳ ג והל׳ ד סמג שם טוש״ע מ״מ סי׳ קח סי״ח:

נד ו ז ח ט מיי׳ פ״ט מהל׳ שותפין הל׳ ח ג סמג עשין סב טוש״ע מ״מ סי׳ לג סעיף ח:

נה י מיי׳ שם הל׳ ז טור ש״ע שם סי״ז:

רבינו חננאל

ומתה לא מצית אמרת. דהא משביעין את יורשיה קתני. ואי בשנשבעה היא שבועה על יורשיה למה. אלא לאו בשלא נשבעה. וקתני שנשבעין היורשין ונפרעין. ופריק רב שמעיה הכי מתניתין לצדדין קתני משביעין אותה באלמנה ומשביעין את יורשיה ואת הבאים ברשותה בגרושה שמתה בחיי הבעל שגירשה ומותיב עליה הא דתני יפה כח הבן מכח האב שהבן גובה בשבועה ושלא בשבועה. והאב אינו גובה אלא בשבועה הא דתני האב אינו גובה אלא בשבועה היכי דמי. כגון שמת לוה בחיי מלוה. כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומין אלא בשבועה וקתני בה שהבן גובה בשבועה זו שבועת יורשין. כדתנן שבועה שלא פקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצינו שטר בין שטרותיו ששטר זה פרוע. הגיד ר׳ יוחנן בן ברוקה שאפילו נולד הבן לאחר מיתת אביו הרי זה נשבע ונוטל ופעמים גובה הבן שלא בשבועה כגון שיש עדים שאמר האב כי שטר זה אינו פרוע. כרשב״ג דאמר אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע גובה הבן שלא בשבועה ופריק רב יוסף הא מתניתא בית שמאי היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי. ואסקה רב נחמן דהא דרב ושמואל דאמרי אין אדם מוריש [שבועה] לבניו בהא בלחוד. וכאן אמר הבו דלא לוסיף עלה דאמר רב פפא הפוגם שטרו ומת לא אמרינן אין אדם מוריש שבועה לבניו אלא יורשין נשבעין ונוטלין: ההוא לוה דשכיב בחיי מלוה ושבק ערבא. אתו בני מלוה תבעי לערבא וכן ההוא לוה דשכיב בחיי מלוה ושבק אחא ירת ליה למלוה ואתא אחוה דמלוה ותבע לפרועי מיתמי דלוה סבר רב פפא למימר הבו ליה דלא לוסיף עלה. כלומר כי אתמר דרב ושמואל ואיתוקמא דברי רב ושמואל בשמת לוה בחיי מלוה לא שנא ירתי ליה אחי דהדין אחד. ואסיקנא כיון דלא אתמר הלכתא בהדיא כרב ושמואל ולא כר׳ אלעזר עבד דיינא דעבד כר׳ אלעזר עבד: כתב רבינו האי גאון זצ״ל מנהג הראשונים מאחרי סתימת התלמוד לדון כרב ושמואל שאין אדם מוריש שבועתו לבניו כסדר הזה ואנחנו ככה מנהגנו לדון כרב ושמואל ואע״ג דאמר רב חמא דיינא דעבד כר׳ אלעזר עבד לא משנחינן בהאי סברא אלא שדעתנו כדעת ראשונים לעשות כרב ושמואל שאין אדם מוריש שבועה לבניו: אמר רב פפא שטרא דיתמי לא קרעי ליה עד דגדלי יתמי דלמא משכחי דיינא דעבד כר׳ אלעזר ולא גבינן ליה משום דא דרב ושמואל. ההוא דיינא דעבד כר׳ אלעזר א״ל ההוא צורבא מרבנן אנא אזלנא ומייתינא איגרתא ממערבא דלית הלכתא כר׳ אלעזר א״ל לכי תייתי: **ירושלמי** רב אמר מת הלוה והמלוה נשבע ליורשיו ואפילו מת מלוה יורשי

מסורת הש״ס

ח) כתובות פח. סוטה כה. יבמות לח: [גיטין לו. ב״מ סב.], ב) [ב״ב מא: סנהדרין כט.], ג) [ב״ב סט], ד) [ב״ק פה. וסס כתבתי פי׳ הערוך] [ויתא שם לפיגנו, ולפה ערוך ע׳ שפע ח׳], ה) [לעיל מ.], ו) [ל״ל היא], ז) שיך לעתני׳ דף מה., ח) שיך לעתני׳ דף מה. רש״ל.

גליון הש״ם

גמ׳ ב״ש **היא דאמרי** שטר העומד לגבות. עיין תו״מ סי׳ ערה ס״ל: **שם השתא דלא אתמר הלכתא.** עיין ב״ב דף סב ע״ב תוס׳ ד״ה אימתי:

מוסף רש״י

שטר העומד לגבות כגבוי דמי. מי שיש לו שטר חוב על חבירו ושיעבד לו בו נכסיו, מוחזק בעל שטר בנכסים יותר מן הלוה (נוסחא בה וכנ״ל כתובות פא.): כלומר גדול כח השטר יכמו שמיוחזק בנכסים (יבמות לח.).

הדרן עלך כל הנשבעין

רבינו חננאל (המשך)

מלוה נשבעין ללוה אבל מת לוה תחלה ואח״כ מת מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו שמע ר׳ יוחנן ואמר יאכל הלה וחדי: חד בר נש אזל בעי מידן קומי ר׳ זעירא וחייבו שבועה על תרין דינרין א״ל לאו תרין אנא חייב לך הא טרפין לך. א״ל ומלת פלן ופלן. א״ל ר׳ זעירא אם הב ליה כל דתבע מינך. או אישתבע ליה על כל מה דמגלגל עלך. וקשיא לן ט) הא דגרסינן בפרק המפקיד בתחלתו בתלמוד ארץ ישראל. אמר הדיני נשבע ראה אותן מגלגלין עליו חזר ואמר הדיני משלם חדשין. א״ר יוסי [לא] חייבתו התורה שבועה להחמיר עליו. אלא להקל עליו דאם רצה לשלם ישלם. ואם אינו רוצה לשלם ישבע. ושניגן כי א״ר יוסי בשבועה הכתובה בתורה כגון שבועת השומרין וכיוצא בה אבל שבועה שהיא תקנת חכמים לא כי היכי דלא תיקשי לן הא דר׳ זעירא דחייביה לאישתבועי על [כל] מה דמגלגל עליה: **מתני׳** ואלו נשבעין בלא טענה השותפין כו׳. אוקימנא ואלו נשבעין ולא משלמין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא. השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ובן הבית והוא שמכנים לו פועלין ומוציא לו פועלין ומכנים

ט) עין כרי״ף ורא״ש סי׳ י״ט. י) ר״ל אע״פ עוד שבועה אחריתא דנשבעין ע״י טענת שמא.

לכל מגלגלין. על ידי כל שבועה דרבנן מגלגלין חוץ מעל יד שבועת שכיר שאין מגלגלין עליו ע"י שבועה אחרת לפי שהיא עצמה אינה מן הדין אלא להפיס דעתו של בעל הבית כדאמר בכל הנשבעין (לעיל דף מה.): **לכל אין מקילין.** אלא מגלגלין והיא היא: **לפתוח לו.** אם לא טען המודע שיגלגלו עליו יפתחו לו בית דין גלגול למאן דאמר מגלגלין ולמ"ד אין מקילין אם טען גלגול אין מקילין עליו אלא מגלגלין ואם לא טענו אין לו לפתוח לו:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין. נושא שכר. שומר נשכר: **נשבע על הכל.** שלא פשע: **משלם את הכל.** כל הנך דמיתנו במתני' שכר שנויה ומתה וגניבה ואבידה אבל מתה ממתת מלאכה פטור דלאו לאוקמה בכילתא שיילה: **נושא שכר והשוכר כו'.** וכולהו מקרמי ילפי' בהשואל בנבא מציעא [לד:]. והמשנה הזאת כגר שנויה בהשוכר את הפועלים [שם לא.] כל כי האי גוונא והאי דהדר רבי ותנייה הכא משום דבעי למיתני חיובי ופטורי דקרבן שבועה דילהו תנא בריש חיובי ופטורי דממון דילהו לפי שקרבן השבועה דחיובי ופטורי תלוי בכך שאם נשבע על דבר שהוא מחוייב עליו אם הודה ובשבועתו פטר עצמו מלשלם נמצא שבועתו ממון וחייב קרבן שבועת הפקדון וחומש ואשם ואם נשבע על שקר על חנם כגון שאם הודה לא היה משלם אינו חייב קרבן שבועה אלא כפרו ממון כדמפרש ואזיל אמר לשומר חנם כו' עד פטור שאילו הודה לא היה משלם נמצא שאין כאן כפירת ממון ופטור מקרבן שבועה: ה"ג **היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם נגנבה והוא אומר לא נגנבתי אבל אם אמר לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר לשואל כו'.** והכי פי' אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו שלא באו עדים משלם קרן וחומש ואשם כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו וכא להתכפר דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא [במדבר ה] והתודו את חטאתם אשר עשו וגו'. אמר לו נגנב משביעך כו' בהדיא ילפינן לה בפרק מרובה [ב"ק עה.] בשומר חנם הפוטר עצמו בטענת אבידה אינו משלם כפל אף בשבועה אבל הפוטר עצמו בטענת גנב ובשבועה ובאו עדים משלם כפל דכתיב [שמות כב] אם לא ימצא הגנב אם לא ימצא כמו שהוא אמר אלא הוא עצמו גנבו וכו' כדאיתא התם: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** אבל כפל לא דמודה בקנס הוא: **אמר לאחד מן השוק.** הכא לא גרסי' משביעך אני דהא בלא שבועה נמי מיחייב כפל שזה גנב ממש הוא ובגנב כתיב (שם) ישלם שניים בלא שבועה: **ראה עדים שממשמשין ובאין.** רבותא אשמועינן דאע"ג דממתת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי אפי' הכי הוא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפר בה ובאו עדים שגנבו וטבח ומכר דכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב טביחה כדאמרינן התם (ב"ק דף עה.): תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה וכיון דכפל ליכא בגר ליה חד: **אמר לשואל כו'.** פטור מקרבן שבועה שהרי אף כשנשבע לשקר חייב עצמו בתשלומין ואין בשבועה זו כפירת ממון: **חייב.** שהרי כפרו ממון שאילו הודה מתחייב:

מת

לכל מגלגלין. חוץ משכיר. פרילב"ל דקמא נקט וה"ה כל הנהו דתני בהדיה כיון שהשבועה לטובתם אין לגלגל עליהם ואין נראה דשבועת שכיר אינה לטובתו דמן הדין היה בוטל אלא שבועה ואין נשבע אלא להפיס דעתו של בעל הבית אלא אמר ר"י דדוקא נקט שכיר משום דשבועתו אינה אלא להפיס לא מייבוהו כל כך שיכול לגלגל עליו ואע"ג דעד אחד מעידה שהיא פרועה אמר בהכותב (כתובות דף פז:) דאינה אלא להפיס דעתו של בעל (הבית) מ"מ שייך גלגול שבועה דאינה פטורה אלא מגזירת הכתוב דאין נשבעין על הקרקעות וגם שכל הנשבעין נשבעין ולא משלמין:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל. אע"ג דשומר שכר כתיב בתר שומר חנם הכא משיב החמור יותר אחר הקל יותר: **והעדים** מעידים שאכלו. ל"ג שגנבו ול"ג נמי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' דבהגזל קמא (ב"ק דף קו:) פריך מינה לרב דאמר הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם ד' וה' והכא קתני שאכלו משלם תשלומי כפל אבל תשלומי ד' וה' לא אע"ג דאע"ל דלא לכזית בשר בלא שחיטה משמע שאכלו גרסי' וליכא למימר דהתם בריש"ת הוא דפריך מינה מדלמיק התם לאוקומיה כר' מאיר והייגו [ט] משום דסתם מתני' ר' מאיר היא ואר"י הא דלא תנא טבח ומכר משלם ד' וה' אף על גב דאמת הוא משום דבקרא לא כתיב ד' וה' אלא בגנב עצמו: **אמר** לאחד שבשוק כו'. בקונטרס ל"ג הכא משביעך אני ואמר אמן דבלא שבועה נמי איכא כפל בגנב עצמו ולפ"ז ל"ג הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם דחומש ואשם ליכא אלא בשבועה ובהגזל קמא (ב"ק דף קו.) משמע בהדיא דגר' ליה דדיק הודה מפי עצמו אין אחר עדים לא ומוכח מינה דממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש ונקט משביעך משום סיפא:

ראה עדים שממשמשין ובאין כו'. לשמואל דאמר במרובה (שם דף עה. ושם) מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב צריך לאוקומי מתני' כגון שחזרו לאחוריהם וכה"ג משני התם:

מאן

מסורת הש"ס

ט) ב"מ לג. לד.; ב) ב"ק סג: קו. [קח:]; ג) שם קח: [קו.]; ד) [שם קח.], ה) שם עה., ו) [ע"ל לאחר], ז) [שייך לע"ב אחר ד"ה מתן], ח) [לפניו בב"ק קו: איתא אמר ר"מ בר אבא אמר ר' יוחנן כו' איתיביה ר"מ ב"א לר' יוחנן], ט) [ע' תו' ב"מ ג: ד"ה אשם כו'].

תורה אור השלם

1. וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַיְיָ׃
דברים טו ב

מוסף רש"י

שומר חנם נשבע על הכל. על כל המאורעות הכתובות בשאר שומרים לחייב, הוא נשבע שלא עלתה לו ופטור (ב"מ צג.). **משלם את הכל.** גניבה ואבידה ואונסין (שם). **נשבעין על השבורה כו'.** שכן הוא שלא פשעו בה ואלא שלמו בה יד (שם צד:). **משלם את הקרן.** וכפל לא, דאין כפל אלא בטוען בגנב, וחומש ואשם נמי לא שייכי אלא בשהודה, דכתיב בגזל הגר והתודו (ב"ק קו. וכע"ז שם קח:). **הודה מעצמו.** לאחר שבועה (שם קו:). **משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' חטו אשם גזילות, ואינו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהאיל פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו', וחומש נמי אינו בא אלא באשם (ב"ק סג:). **אמר לאחד בשוק.** שאין שומר על שורי (ב"ק קח.). **אמר גנבתי.** ומייב עצמו בקרן, **אבל לא טבחתי ולא מכרתי.** דרבותא אשמעינן דלאמרינן לקמן דאע"ג דאמריה לא הודה ונמצא שטבח או מכר דבאו עדים פטור, דכיון דמכפל ליפטר ליה בהודאה דגנבתי, מי לא מחייב ארבעה וחמשה, דכיון דמדלית כפל מנייהו הוי ליה תשלומי שלשה וארבעה, והכי לא כתיבי (ב"ק עה.).

[א]לכל מגלגלין [ב]חוץ משכיר שאין מגלגלין רב חסדא אמר [ג]לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין מאי בינייהו איכא בינייהו לפתוח לו: והשביעית משמטת כו': מנה"מ אמר רב גידל אמר רב דאמר קרא [ד]וזה דבר השמטה ואפילו דיבור משמטת:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה [ה]שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר [ו]שומר חנם נשבע על הכל [ז]והשואל משלם את הכל [ח]נושא שכר [ט]והשוכר נשבע על השבורה ועל המתה ומשלמין את האבדה ואת הגניבה [י]אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך אני ואמר אמן פטור היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן פטור [כ]היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [כא]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם [כב]היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו [כג]משלם תשלומי כפל [כד]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם [כה]אמר לאחד בשוק היכן שורי שגנבת הוא אומר לא גנבתי והעדים מעידים אותו שגנבו [כו]משלם תשלומי כפל [כז]טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה [כח]ראה עדים שממשמשין ובאין אמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי [כט]אינו משלם אלא קרן אמר לשואל היכן שורי אמר לו מת

נו א מי' פ"ל מהל' טוען הל' יב סמג עשין צח טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף ל:
נו ב מי' שם ופי"ל מהל' שכירות הלכה ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ שם וסי' פט ס"ו:
נח ג מי' פי"ל מהל' שכירות שם סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ו:
א ד מי' שם פ"ל מהל' נ סמג שם טוש"ע ח"מ ס"ו סעיף ל:
ב ה מי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ל:
ג ו מי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שג סעיף ב:
ד ז מי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף ל:
ה ח מי' פ"מ מהל' שבועות הל' ה:
ו ט מי' פ"ז מהל' גזילה הל' ג ופ"ל מהל' שבועות הל' ח ט:
ז י מי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ל:
ח כ מי' פ"ז מהל' גזילה הלכה ב ופ"ל מהל' שבועות הל' ח ט:
ט ל מי' פ"ל מהל' גניבה הלכה ד:
י מ מי' שם הלכה ו:
יא נ מי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ט:

רבינו חננאל

שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לזה הימנו מגלגלין אלא לעולם כדאוקימנא מעיקרא וש"מ מגלגלין בדרבנן ש"מ: עד כמה מגלגלין א"ר יוחנן ל) עד עבדי אחה שנמכרת לי בעבד עברי: אמר רב הונא לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין. רב חסדא אמר לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין. איכא בינייהו לפתוח לו. כלומר שאע"פ שלא טען טענין ליה. והללו החמשה כולן אם חלקו בטלה שבועה זו מעליהן שהיא שבועת שמא: והשביעית משמטת את השבועה שנאמר וזה דבר השמטה אפי' דבור משמטת:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל. נושא שכר והשוכר נשבע על השבר ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את הגנבה ואת האבדה.

ל) כ"ה בירושלמי כאן וכגמ' דיקן קדושין כמ. איתא אמר רב יהודה אמר רב:

עין משפט נר מצוה

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ח מהל' שבועות הל' ו:
יג ב מיי' שם הל' ה והל' ו והלכה ז:
יד ג מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף ח:
טו ד מיי' פ"ז מהל' שבועות הל' ב ג ופ"ח שם הל' ה והל' ו ופ"ט הל' יח:

מוסף רש"י

מי איכא תנא כו'. על כרחך ארבעה מיני שומרין אתכחן (ב"מ צג.). מאן תנא דאמר שוכר כנושא שכר דמי. דקתני ממני' בתרוייהו פטורין מתוס ומשלמין גניבה ואבידה (שם). שוכר. בהמה, כיצד משלם. דשומר חנם ושומר שכר כתיבי, שוכר לא כתיב, ומהו דין מיהו לענין גניבה ואבידה, פטור או חייב (ב"מ פ:). ר' מאיר אומר כשומר חנם. דקא יהיב אגר מלאכתו ואינו נוטל שכר על שמירתו (שם). ר' יהודה אומר כשומר שכר. הואיל ולהנאתו הוא אזלי, אע"פ שנוטל שכר פעולתו שומר שכר הוא, דאי לא יהיב שכר הוי שואל וחייב בגופיה, השתא דיהיב ליה אגרא לא הוי שואל יהוי שומר שכר (שם). דליתא בלהבא. זוזיק פלוגי או לא זוזיק אין זה שבועת בטוי אלא שבועת שוא, שהרי אין פלוגי ברשותו לזוזיק ולא לזוזיק (לעיל כה.). כי משמש בארבע לשונות אי דלמא אלא דהא. שלשון כי נאמרנו לשונות משמש במקום, פעמים כא במקום אם, פעמים כא במקום למה, שמא, פעמים כא במקום הכא, שנוטן טעם לדבר, פעמים כא במקום אלא ופותר את דברו שלפניו (ר"ה ג. ע"ש בארוכה) או: במקום אבנים לשונות הללו נכתב כי בתורה, במקום אם, במקום פן, במקום אלא, במקום אשר (ג"ז יצ ע"ש בארוכה) כל מקום שצריך לדרוש כי, אין לענין דרשה בין משמעות המקרא, תוכל לשנותו באחד מהני ארבע לשונות, לשון כי משמע בכולם (תענית ט ע"ש).

הדרן עלך מסכת שבועות

מט: ארבעה שומרין פרק שמיני שבועות

מם והוא נשבר כו' פטור. שאם הודה לא היה משלם וכן נגנב והוא שאבד אבד והוא שנגנב פטור שהרי שינה מחובה לחובה ולא כפר ממון בשבועה זו: **אמר לו אבד או שנגנב והוא שמת או נשבר כו' פטור.** שזה שינה מפטור לחובה והפסיד בשבועתו: **גמ' מאן תנא ארבעה שומרין.** לקמן מפרש לה: **רבי מאיר היא.** לקמן מפרש מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין בתמיה על כרחינו ארבעה הם זה בחנם וזה בשכר זה שואל וזה שוכר: **תני ג' הוי** גרסינן ול"ג אי הכי. ופיין לר' מאיר ופיין לר' יהודה פרכינן לה: **כולן.** כל הני פטורי דמתניתין פטורין משבועת שומרין כלומר מאשם דשבועת הפקדון וחייבין משום שבועת ביטוי דשבועה כרכן עולה ויורד אם שגג בקרבן כדין שבועה לשעבר כאומר יודע אני שבשבועה זו אסורה אכל איני יודע שחייבין עליה קרבן: **בלאו והן.** נגנב ולא נגנב: **ליתא בלהבא.** ימות ולא ימות שזו שבועת שוא היא שאין בידו לקיים: **ה"ג גריכא דאי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דמנפשיה אישמעינן אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל כדר' אמי כו'.** טעמא דר' אמי מפרש לקמן: **כי תשבע מעצמו.** משמע לדריש לקיש והאי כי תשבע בלשון אי דרשינן לה אם תשבע דהייני מעצמו ולא שבועת דיינין שהיא בעל כרחו. ורב דריש ליה בלשון דהא שהרי תשבע הרבה ישבעו על פי בית דין ועלה נמי כתיב קרבן עולה ויורד בשאין בה כפירת ממון שתחייבנו אשם: **רבי אלעזר אומר כולן.** הגך פטורין דמתני' פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי דרבי אלעזר סבירא ליה כרב: **חוץ מאיני יודע מה אתה סח דשואל וגניבה ואבידה דשומר שכר והשוכר.** דקתני בהו במתני' חייב הוא חייב בשבועת שומרין שהרי כפרו ממון ובהיא דשומר חנם שטען אבד והוא אכלו ובטוען נגנב והוא נגנבו דקתני בה מתני' הודה מעצמו משלם קרן. וחומש ואשם לא איצטריכא ליה לר' אלעזר למימינהו גבי הגך חוץ דהא בהדיא פריש להו תנא חומש ואשם דשבועת שומרין:

הדרן עלך ארבעה שומרין

מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעיך אני ואמר אמן [א]פטור היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב או נאבד משביעיך אני ואמר אמן חייב אמר לנושא שכר והשוכר היכן שורי א"ל מת והוא שנשבר או נשבה נשבר והוא שמת או נשבה נשבה והוא שמת

מאן תנא שוכר כנושא שכר דמי. משמע דהכי הלכתא:

וחייבין משום שבועת ביטוי. תימה דנימא דיצא לידון בדבר החדש ואין לך בו אלא חידושו כדאמרינן בפרק שלישי גבי שבועת העדות (לעיל דף כה.) וכראה לי דלא דמי דהתם יצא לקבל הילכך הוי חידוש אבל הכא דיצא להחמיר לפי שכופר ממון אין זה חידוש:

הדרן עלך ארבעה שומרין

או נשבר נגנב והוא שאבד אבד והוא שנגנב משביעיך אני ואמר אמן פטור מת או נשבר או נשבה והוא שנגנב או אבד משביעיך אני ואמר אמן חייב אבד או נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה משביעיך אני ואמר אמן פטור [ב]זה הכלל כל המשנה מחובה לחובה ומפטור לפטור ומפטור לחובה פטור מחובה לפטור חייב זה הכלל כל הנשבע להקל על עצמו חייב להחמיר על עצמו פטור: **גמ' מאן תנא ארבעה שומרין** אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ר' מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא תנא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא דאמר שוכר כנושא שכר דמי (אמר רב נחמן) אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה [ג]דתנן [ד]שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר חנם ר' יהודה אומר [ה]כנושא שכר רבה בר אבוה איפכא תני הני ארבעה הוו שלשה הוו אמר רב נחמן בר יצחק ארבעה שומרין ודיניהן שלשה: אמר לשומר חנם כו': היכן שורי כו': אמר לאחד בשוק כו': אמר לשומר כו': היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח כו': אמר רב וכולן פטורין משבועת שומרין [ו]וחייבין משום שבועת ביטוי ושמואל אמר אף פטורין משום שבועת ביטוי במאי קמפלגי שמואל סבר ליתא בלהבא ורב סבר איתיה בלאו והן והא איפליגו בה חדא זימנא דאתמר [ז]שבועה שזרק פלוני צרור לים שבועה שלא זרק רב אמר חייב ושמואל אמר פטור רב אמר חייב דאיתא בלאו והן ושמואל אמר פטור דליתא בלהבא צריכא דאי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דמנפשיה קמישתבע אבל בהך דבי דינא משבעי ליה אימא מודי ליה לשמואל כדרבי אמי [ח]דאמר רבי אמי כל שבועה שהדיינים משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא גופא אמר ר' אמי כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין בה משום שבועת ביטוי שנאמר [ט]אם נפש כי תשבע לבטא בשפתים מעצמו כדר"ל דאמר ר"ל [י]כי משתמש בארבע לשונות אי דלמא אלא [יא]דהא ר"א אומר כולן פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי חוץ מאיני יודע מה אתה סח דשואל וגניבה ואבידה דנושא שכר ושבשוכר שהוא חייב כפרו ממון:

הדרן עלך ארבעה שומרין וסליקא לה מסכת שבועות

כרב חדא דהילכתא כרב באיסורי. ועוד דר' אלעזר קאי כותיה. דא"ר [אלעזר] כולן פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי. חוץ מאיני יודע מה שאתה שח שבשואל וגניבה ואבידה שבנושא שכר ושבשוכר שהרי כפרו ממון: גופא א"ר אמי כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי. שנאמר אם נפש כי תשבע לבטא בשפתים. תשבע מעצמה. וכריש לקיש דאמר כי משמש בד' לשונות. אי דלמא אלא דהא. אי כי יקרא קן ציפור לפניך. דלמא כי תאמר בלבבך. אלא כי פתוח תפתח את ידך לו. דהא ויראו כל הנדה כי גוע אהרן: **ירושלמי** א"ר יוחנן ד' שומרין הן [ואין] חייבין אלא דרך קנין. ר' יעקב בשם ר' אלעזר אוף לענין גזילה אין חייבין אלא דרך קנין. שומר חנם נשבע שלא פשע היו עדים יודעין שלא פשע. מאי. נשמעינה מהדא הרי שנמצא הגנב ואין עמו לשלם. מהו לומר לו השבע לי שלא נתת עיניך לגזולה כתיב ואם לא ימצא הגנב. הא אם ימצא הגנב פטור. **מתני'** אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת ואמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב כו': **הדרן עלך ארבעה שומרין**

ו) [ירו' ל"ג זה הכלל כו' עד מיינן], ג) [ל"ל דתניא], ג) ב"ק מה: מז: ב"מ פ: נג. עה:, ד) לעיל כה., ה) ב"מ לו., ו) תענית ט. ר"ה ג. גיטין ל., ז) [פסחים לג.],

תורה אור השלם

ו. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע לְבַטֵּא בִשְׂפָתָיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:
ויקרא ה ד

רבינו חננאל

אוקימנה למתניתין לר' מאיר וכדתני רבה בר אבוה שוכר כיצד משלם. ר' מאיר אומר כשומר שכר. ר' יהודה אומר כשומר חנם. אמר רב נחמן ד' שומרין הן ודיניהן שלשה. שומר חנם נשבע על הכל. שואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבר ועל השבויה ועל המתה וקי"ל שוכר כשומר שכר משלם ומשלמין את הגנבה ואת האבדה: **מתני'** אמר לשומר חנם היכן שורי א"ל מת והוא שנשבר או שנשבה כו' עד משביעיך אני ואמר אמן פטור. כל המשניות דקתני בהו פטור. אמר רב וכולן פטורין משבועת השומרין שהרי לא כפרו ממון. וחייבין בשבועת ביטוי. ושמואל אמר אף פטורין משבועת ביטוי. במאי פליגי רב סבר כיון דאיתא בלאו והן חייבין. ושמואל סבר כיון דליתא בלהבא [פטורין] והא איפליגו בהאי סברא חדא זמנא. דאתמר שבועה שזרק פלוני צרור לים שבועה שלא זרק. רב אמר חייב כו'. ואמרינן צריכא. דאי איתמר בהאי הוה אמינא בההיא מחייב רב משום דמנפשיה קא מישתבע אבל הכא דבי דינא קמשתבעי ליה אימא מודה רב כדר' אמי דאמר כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי כו'. וקי"ל